

Waarnemingen aan een nieuwkomer op Corfu: de Muurhagedis (*Podarcis muralis albanica*)

J. Bruekers
dutchtropics@home.nl

Foto boven: *Podarcis muralis albanica*, vrouwtje

Het is bekend dat de herpetofauna op het Griekse eiland Corfu een grote verscheidenheid kent. Maar liefst acht soorten amfibieën en 23 reptielensoorten kunnen op dit eiland worden aangetroffen (BADER ET AL, 2003; ENGELMANN ET AL, 1993; ARNOLD ET AL, 2004). In dit verslag wordt nader ingegaan op een relatief recente nieuwkomer op het eiland: de Muurhagedis (*Podarcis muralis*). Van deze hagedis, die tot op

heden alleen op een havenpleintje in Corfu-stad is waargenomen, bestaat nog relatief weinig fotomateriaal. Vooral interessant zijn de foto's die ik van een juveniel van de "Corfu-muurhagedis" kon maken. Voor mij was er voldoende aanleiding om toch even bij de waarnemingen aan deze allochtone hagedis stil te staan.

Eerste melding

Mijn vrienden- en kennissenkring kent een groot aantal reptielenliefhebbers. Ron Peek uit Oss is er een van. Hij was het die na een Corfu-reis in 1993 terloops terugmeldde dat hij naast een groot aantal bekende reptielensoorten ook nog een "soort muurhagedis" had gezien in de omgeving van de haven van Corfu-stad. Deze waarneming verbaasde mij hogelijk aangezien ik wist dat op Corfu, naast *Podarcis taurica*, geen andere *Podarcis*-soort voorkomt.

Ik vermoedde dat hij wellicht te veel aan de plaatselijke sterke drank had genipt en zich dus had vergist. Maar dat ontkende hij, als geheel onthouder, ten stelligste! Hij had weldegelijk een muurhagedis gezien, zonnend op een stam van een boom aan de rand van een autoparkeerplaats dichtbij de haven. Maar omdat het een "simpele" muurhagedis was, besteedde hij er verder niet zo veel aandacht aan. Helaas zijn er toen geen foto's van de hagedissen gemaakt.

Aangezien visueel (bewijs-)materiaal ontbrak, kon aan deze vermeende nieuwkomer op Corfu geen verslag worden gewijd. De "Corfu-muurhagedis" is vanaf toen eigenlijk naar de achtergrond verdwenen. Totdat mijn vrouw en ik in 2005 de kans kregen ook naar Corfu te gaan. In het licht van de voorbereidingen op deze reis stuitte ik op internet op een reisverslag van Oostenrijkers waarin ook de vermaarde muurhagedis werd aangehaald (Bader et. al, 2003)! In dat verslag was sprake van "*de ontdekking van een "nieuwe" soort op Corfu*". De auteurs schrijven in hun artikel dat er DNA-monsters zijn genomen die later werden onderzocht. Uit dat onderzoek kwam naar voren dat die hagedissen van het Griekse vasteland stammen en dus tot de ondersoort "albanica" gerekend moesten worden. Deze vaststelling is later in Oostenrijks herpetologisch blad gepubliceerd (Hill & Mayer, 2004).

Met de artikelen en de exacte aanwijzingen van Ron Peek op zak, kon ik de muurhagedissen in Corfu-stad vrij makkelijk en snel vinden. Op het eerste

gezicht hadden deze muurhagedissen de morfologie die inderdaad typisch is voor die soort. In die zin zijn de hagedissen niet echt spectaculair.

Beschrijving van de muurhagedis

De muurhagedis die in Corfu-stad wordt aange troffen is grijzig van kleur en heeft een bruin/zwart vlekkenpatroon aan de rugzijde. De onderzijde is eveneens uniform ivoorkeurig waarbij alleen de keel kleine zwarte vlekjes heeft. Ventraal ontbraken bij de dieren die ik van dichtbij heb bestudeerd, de blauwe vlekjes zoals die vaak bij de West-Europese vormen worden gezien. Aan de hand van waarnemingen aan een 9-tal individuen stelde ik vast dat er tussen de geslachten geen evidente verschillen in kleur en tekening aangetoond konden worden. De mannetjes waren uiteraard wel forser gebouwd en hadden duidelijk ontwikkelde femoraal poriën op de dijen.

Één keer heb ik een juveniel van dichtbij kunnen bekijken. Naar mijn oordeel betrof het een exemplaar dat in 2004 was geboren. De foto's tonen aan dat het uiterlijk van dit jonge dier niet veel afweek van de ouderdieren. Het hele dier was grijzig/bruin van kleur met een vlekken tekening.

Biotoop

Over de leefomgeving van deze muurhagedissen kan ik kort zijn. Die dieren leven in een schamel, parkachtig terrein, niet ver van de zee. Aansluitend aan dit parkje was een grote parkeerplaats voor auto's. De hogere bomen bestaan er uit enkele grote populieren (*Populus nigra*) en platanen (*Platanus acerifolia*) en jonge judasbomen (*Cercis siliquastrum*). Aan de buitenzijde waren er grasveldjes. Het centrale gedeelte van het pleintje was bestraat en voorzien van plantsoentjes met bodembedekkers en een pergola met een forse blauwe regen (*Wisteria sinensis*). Het centrale punt werd gevormd door een fontein.

Aan de rand van het plein, richting de haven, was een muurtje gemetseld. Dit muurtje, de voet van de bomen en de plantsoenen boden de muurhagedissen voldoende schuilplaatsen. Het gras wordt, naar mijn inschatting, regelmatig besproeid zodat het mooi groen blijft. Op de grens van gras en muurtjes trof ik veel pissebedden (*Oniscus asellus*) aan, die dus potentieel als voedsel voor de hagedissen zouden kunnen dienen.

Het muurtje werd overigens ook bewoond door enkele blauwkeelkielhagedissen (*Algyroides nigro-*

Biotoop in Corfu-stad

punctatus). Tussen beide soorten werd geen interactie geconstateerd.

Als vijanden van de hagedissen in deze stedelijke omgeving kunnen vogels zoals de merel (*Turdus merula*) worden aangewezen. Bovendien heb ik gezien dat door zwerfkatten actief op de hagedissen werd gejaagd.

De vele mensen die passeerden merkten de hagedissen overigens niet op. Daarom keek men verbaasd dat een toerist zich om deze reptielen bekommerde. “Niets bijzonders, die zitten hier overal”, gebaarde een bejaarde Griek die in het park wandelde. Een

poging uit te leggen dat deze grijsig/bruine hagedissen toch echt “nieuwkommers” waren op Corfu stuitte op nog meer verbazing en ongeloof. Met de pogingen het een en ander uit te leggen en toe te lichten, ben ik uiteindelijk maar gestopt.

Andere locaties in de stad zijn eveneens op de aanwezigheid van muurhagedissen gecontroleerd. Echter zonder succes. Ik vond er alleen blauwkeelkielhagedissen (*Algyroides nigropunctatus*) en de hardoen (*Laudakia stellio stellio*).

De signalen wijzen er op dat de introductie van de muurhagedissen nog van een zeer recente datum is. Aangezien de verspreiding zich nog voornamelijk beperkt tot de oude haven van Cofu-stad en de muurhagedissen blijkbaar nog in in staat zijn geweest een groter gebied te veroveren.

Over de wijze waarop de introductie heeft plaatsgehad kan alleen gespeculeerd worden.

Het ligt voor de hand een verband te leggen tussen de huidige verspreiding en het frequente scheepvaartverkeer tussen het vaste land van Griekenland en de oude haven van Corfu stad.

Zeker is in elk geval wel dat de populatie reeds jaren stand houdt. Daarvan getuigt ook de jonge muurhagedis die in dat park is gevonden.

Podarcis muralis albanica, vrouwtje en juveliel op een *Populus nigra*

Podarcis muralis albanica,
boven: juveniel
rechts: juveniel buikzijde
onder: mannetje nabij autoparkeerplaats

Dankwoord

Ich möchte MICHAEL KRONIGER und SIEGFRIED TROIDL danken für die Beschaffung bestimmter Literatur und nähere Auskünfte.

RON PEEK ben ik erkentelijk voor de tips en de vele uitgebreide discussies over dit onderwerp. Mijn vrouw YVONNE bedank ik voor het geduld en de hulp in het veld.

Summary

The author highlights his observations regarding the Wall lizards in a little park near the harbour of the capital of the Greek island of Corfu in 2005. This lizard species is a recent introduction to this island where originally only one *Podarcis*-species occurs (*Podarcis taurica*). A friend of the author observed the Wall lizard for the first time in 1993 but took no notes or photographs than.

Research by others determined that these Wall lizards belong to the subspecies *P. muralis albanica*. The present author studied 9 individuals. One of these was a juvenile.

The morphology, habitat, sumpatric species, predation and probable ways of the introduction are discussed.

P. muralis albanica, man op de stam van Wisteria

Algyroides nigropunctatus komt ook in dit park voor

Literatuur:

ARNOLD, E.N., J.A. BURTON; 2004; A Field Guide to the Reptiles and Amphibians of Britain & Europe. Harper Collins Publishers, London.

BADER, TH.; F. RATHBOUR & CH. RIEGLER; 2003; Korfu-Kerkyra: en herpetologischer Reisebericht;

HILL, J. & MAYER, W; 2004: Short note: First record of the Wall Lizard *Podarcis muralis* (Laurenti, 1768), from the Ionian Island of Corfu. – Herpetozoa 17: 94-96.

ENGELMANN, W.E., J. FRITSCHKE; R. GÜNTHER; F.J. OBST; 1993; Lurche und Kriechtiere Europas; Neumann Verlag GmbH; Radebeul.